

NAUK,
kako zasajati vinograde z ameriškimi
trtami, da jih trtna uš ne more uničiti.

Po naročilu deželnega odbora kranjskega
spisal

Rihard Dolenc,
vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole
na Grmnu.

Drugi po najnovejših skušnjah popolneni natis.

V pojasnilo več slik.

V Rudolfovem 1891.

Založil deželni odbor kranjski. — Natisnil Jan. Krajec.

NAUK,

kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami,
da jih trtna uš ne more uničiti.

Po naročilu deželnega odbora kranjskega

spisal

Rihard Dolénc,

vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu.

Drugi po najnovejših skušnjah popolneni natis.

V pojasnilo več slik.

V Rudolfovem 1891.

Založil deželni odbor kranjski. — Natisnil Janez Krajec.

I. Poglavje.

Zakaj moramo zasajati naše vinograde z ameriškimi trtami?

Ko se je trtna uš, zanesena iz Amerike v Evropo, prikazala pred kakimi tridesetimi leti na Francoskem, in pred blizo jeden in dvajsetimi leti v Klosterneuburgu pri Dunaju, pričeli so ljudje priporočati proti njej kaj dosti pripomočkov ter jih rabiti. Na Francoskem razpisalo je društvo znanosti nič manj nego 300.000 frankov v zlatu v dar tistemu, kateri bi izumil tak pripomoček, s katerim bi mogli uničiti trtno uš na trtnih koreninah, a da ne bi pri tem poškodovali trte. Oglasilo se je na ta razpis več tisoč ljudi, katerih vsak je trdil, da je izumil prav gotov tak pripomoček. Ko pa so poskusili ponujane pripomočke, videli so, da s temi pripomočki ne opravijo nič proti trtni uši. Edino, kar se je spoznalo za dobro, je troje: 1.) Da je najbolje preplaviti z vodo vinograde, v katere se je zaplodila trtna uš. 2.) Zasaditi trte v peščeni — svižasti — svet, v katerem pa mora biti vsaj 80 do 85 odstotkov

čistega peska. 3.) Zasajati take ameriške trte, katerih se uš sicer loti, ali jih ne uniči. No! preplaviti vinograde, pa je le redko redko kje mogoče. Tak peščen svet, v katerem se nahaja 80 odstotkov čistega peska, imamo tudi le malo kje. Na Dolcnjskem in sploh na Kranjskem ne dá se izpeljati ni prvo ni drugo, že celo v količkaj večji izdatni meri. Ako hočemo torej, da nam vinogradov ne boče uničevala trtna uš, zasajajmo jih čisto na novo s takimi ameriškiimi trtami, katerih trtna uš ne more uničiti.

II. Poglavje.

S katerimi ameriškiimi trtami moramo na novo zasajati naše vinograde?

Ameriških trt, katerih trtna uš ne more uničiti, če tudi živi na njenih koreninah, razločujemo troje vrst. Prvič take, katere rodé grozdje, to grozdje in iz njega napravljeno vino ima pa kaj neprijeten duh, namreč po stenícáh. Drugič take, katerih grozdje in torej tudi vino nima čisto nič neprijetnega duha. Tretjič take, katere rodé tako majhne grozdke, da smemo reči, da nič ne rodé in torej ne dajejo nič vina, bodi si prijetno ali neprijetno dišečega. Vsakdo bi rekel: dobro, torej

zasadimo vinograde naše z ameriškimi trtami druge vrste, to je s takimi, katere se ne posušé, naj jih tudi napadajo trtne uši, pa dajejo prav dobro vino brez vsega neprijetnega duha. Toda temu ni tako. Vse take vrste trt pri nas ne dozore grozdja, ponajveč katera v Vipavi ali pa še tam ne. Vinu trt prve vrste morali bi se še le privaditi. No! to bi se že še lahko zgodilo, toda tudi večina trt te vrste ne bi dozorila pri nas. In škoda, velikanska škoda bi pač bila, ako bi morali zamenjati svoje zdanje fino, prijetno vino domače vrste za take trte! Zato nam ne preostaje nič drugega, nego da zasajamo ameriške trte tretje vrste ter jih požlahtnujemo s cepiči domačih finih vrst, to je cepimo. Take trte so: „Riparia souvage“ (po slovenski divja riparija), „Vitis solonis“ (solonska trta) in „Jork madeira“.

Najboljša je po splošnih, dosedanjih izkušnjah prva, kajti ona se brani trtne uši popolnoma jednako v močnem, kakor v slabem svetu, v nižavah, kakor na višavah. Riparija je tim boljša, čim večje in čim bolj cele, to je nerazdeljene liste ima. Solonska trta uspeva po francoskih izkušnjah po nižavah in v močnem globokosečnem svetu popolnoma. Ne pa tako po bolj suhih višavah in na tanjšem pustem svetu.

Kar se tiče Jork madeire, ni še nikakor do dobrega izkušena. V nekaterih krajih (n. pr. na Francoskem) mislijo, da se je trtna uš ne mara lotiti; v družih (n. pr. v Klosterneuburgu), pa je nič kaj ne čislajo, ker se je trtna uš ravno tako prime, kakor nji sorodne „Izabele“. Izabela je tista vrsta ameriških trt, katera je nasajena po nekaterih naših vinogradih že zdavna v precejšnej meri in katera daje sploh znano, nekaterim prijetno po jagodah dišeče, drugim pa po stenicah smrdeče grozdje in vino. Ta trta — tudi „Labruska“ ali „Katanja“ imenovana — pravijo nekateri, da ne pušča k sebi trtne uši, kar pa nikakor ni res. Ona se je brani sicer nekoliko dalje, nego druge naše domače vrste, a konečno vendar usahne.

Ako se Jork madeira resnično kje protivi trtni uši, to je gotovo mogoče le v zelo dobrem, močnem svetu, ako ga obilno gnojimo. Jork madeira tudi še precej močno rodi. Daje sicer prav majhne grozdke, a teh obilno, ter nje grozdje dozoreva vsako leto popolnoma tudi pri nas. Ali njeno vino pa le močno diši, že celo, ako ga pripravljamo na navaden način, to je ako se grozdje zmasti, ako mošt s tropinami vred damo kipeti, ter ko dokipi, prešamo tropine, namesto da bi prešali celo grozdje in mošt pustili kipeti brez tropin. Za silo bila bi torej Jork madeira

tudi tedaj, ako ne bi je požlahtnjevali s cepiči naših domačih vrst, dobra za vino, ako je trtna uš res ne bi mogla uničiti. V državnem ameriškem vinogradu v Kostanjevici je edino Jork-madeira uši popolnoma prosta. Resnica pa je, da ta trta v prvih letih kaj počasi raste. V petem ali še celo v šestem letu prične roditi. Rezati se jo more na dolge napence.

III. Poglavje.

Kje dobiti ameriških trt?

Za vinske kraje, v katerih se trtna uš že nahaja, dobiti je lahko ameriških trt iz državnega ameriškega vinograda v Kostanjevici in drugih državnih vinogradov v Vipavi itd. in sicer v podobi ključev.

V krajih, v katere še ni prišla trtna uš, ne kaže saditi kostanjeviških trt, kajti po njih bi utegnili brez vse potrebe zanesti trtno uš več let poprej, nego li bi se sama ugnezdila. Za take kraje treba je poiskati ameriških trt tam, kjer trtnih uši še čisto nič ni. Tak kraj je Ormož na Štajarskem, kjer jih prodaje tamkajšnji c. kr. beležnik, g. dr. Josip Geršak. Tudi iz poskusnega vinograda nekdanje vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi mogli bi se že dobiti ključi ameriških trt, kajti tamkajšnji ameriški vi-

nogradič bil je zasajen že leta 1876. Kdor jih tedaj želi, piši po nje tja in jih naroči z naslovom: „Oskrbništvo graščinice grofa Lanthierija na Slapu pri Vipavi“. Tudi na Grmu je dobiti ključev ameriških trt v velikem številu, kajti tam so že zasadili tri dokaj velike kose ameriškega vinograda doma tik šole, Jork madeire ima pa šola celi vinograd v Smoleni vasi. Kdor hoče zvedeti še za druge ameriške trte, ta piši društvu za obrambo avstrijskega vinarstva na Dunaju, pod naslovom: „Verein zum Schutze des österreichischen Weinbaues in Wien, I., Herrengasse Nr. 13.“ V prihodnje bode mogoče kaj lahko tudi sploh na Kranjskem dobiti ključev ameriških trt, kajti po sklepu deželnega zbora leta 1888. mislijo zasaditi še dva državna ameriška vinograda, ki bodeta jednaka kostanjeviškemu. Jeden bode v Vipavi, drugi na Belokranjskem. Tudi je naročeno deželnemu odboru, naj izprosi pri visokem c. kr. poljedelskem ministerstvu dovoljenja, da smemo uvažati ameriške trte z Ogrskega v tiste občine, v katerih je trtna uš že dokazana. Na Ogrskem imajo namreč v državnih ameriških vinogradih že čuda ameriških trt. Kupčija z ukoreničenimi trtami, bodisi ameriških ali pa domačih trt, prepovedana je pa še vedno strogo z ukazom poljedelskega ministerstva od 29. jul. 1882.

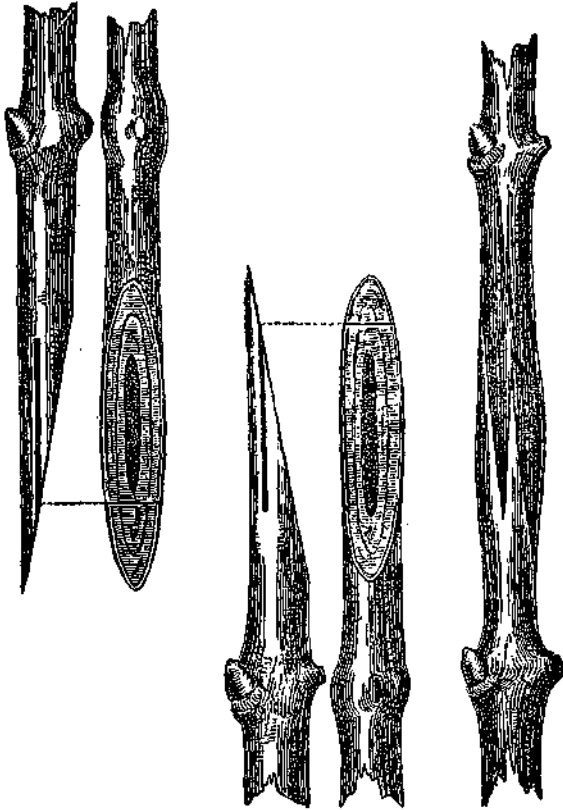
IV. Poglavje.

Kaj početi z ameriškimi trtami?

Vsak vinogradnik dela gotovo zelo previdno, ako si, četudi še nima trtne uši v vinogradu in četudi je še v bližini ni, preskrbi velikosti svojega vinograda primerno število ključev ameriških trt, n. pr. riparije, solonis in Jork madeire ter jih usadi prav pazljivo v najboljšo zemljo v vinogradu. In čemu to? Zato, da si na zadobljenih trtah, ki čudovito močno rasejo, lahko sam prideluje zadostno število ključev ameriških trt ter da si ž njimi vinograd kar sproti znova zasadi, brž ko mu ga prične uničevati trtna uš.

Kaj pa z ameriškimi trtami dalje početi? Skušnja uči uže od nekđaj, da je vsaka novost, katero se hoče v kmetijstvo vpeljati, šele takrat resnično potrjena in za dobro pripoznana, kedar se je priprosti kmet loti. Ako velja to za vse kmetijstvo v splošnem, velja še posebno o zasaditvi novih vinogradov z ameriškimi trtami. Gledé te priporočalo in hvalilo se je marsikaj. Priporočalo se je: 1.) Ameriške ključe po načinu takozvanega angleškega poročevanja (kopulacije) — glej sliko 1. in 2. — v roki požlahtniti ter tako cepljene ključe koj v vinograd zasaditi. Priporočalo se je 2.) Ameriške trte po ravno

navedenem načinu požlahtniti ter jih za kake tri do štiri tedne v jamo narobe povezniti, da

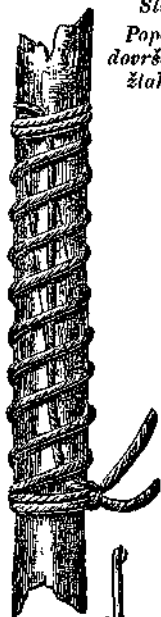

Cepič.

Podloga.
Slika 1.

Požlahtnitev.

Slika 2.
Popolnoma
dovršena pa-
žlahtniter.

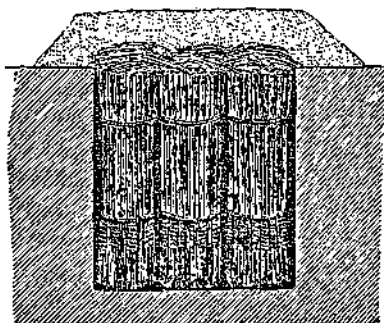

a,

se v njih v tem času ukoreničijo, na kar naj bi se koj urno v vinograd sadile.

Slika 3. predočuje nam tako jamo z butarami, ravno narobe vanjo uloženi. Črka *a* zaznamenuje cepljeni ključ, črka *b* pa isti ključ čez tri do štiri tedne pozneje, ko se je uže ukoreničil. Koreninice so bele in jako nežne.

Prigoročalo se je 3.) Ameriške ključce po načinu angleškega poročevanja v roki požlahtniti, ter jih za jedno ali dve leti v trtnico uložiti (zabilfati) ter jih potem šele

Slika 3.

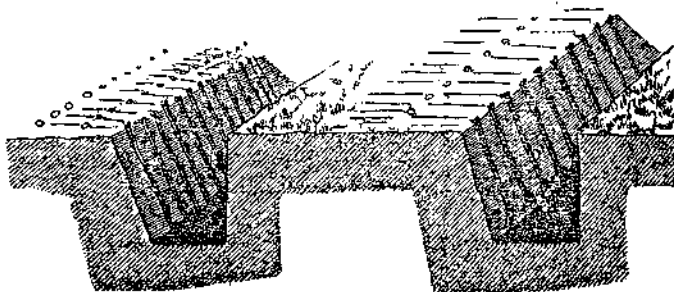

b.

požlahtnene in ukoreničene v vinograd presaditi.

Priporočalo se je 4.) Ameriške ključe nepožlahtnene za jedno ali dve leti v trtnico uložiti, jih ukoreničene (bilfe) izkopati, po načinu angleškega poročevanja požlahtniti ter ali precej v vinograd presaditi, ali pa še jedno ali dve leti nazaj v trtnico uložiti.

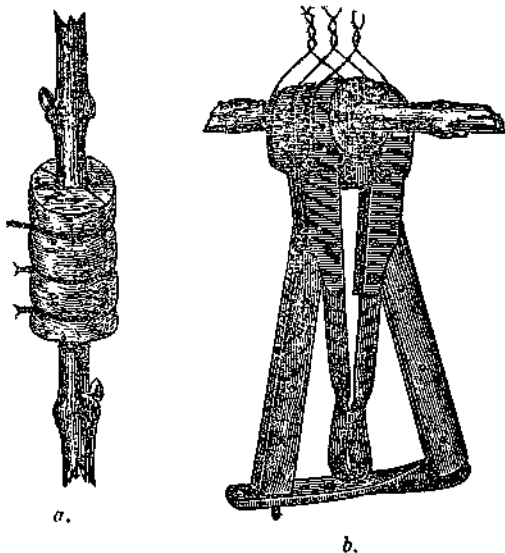
Slika 4. predstavlja nam ulaganje trt v trtnico. Na levi strani uloženi so ključi, na desni pa v roki požlahtnjeni uže ukoreničeni ključi (bilfe).

Slika 4.

Priporočalo se je dalje, ker vsi do sedaj navedeni načini, kar se požlahtnevanja tiče, povoljnega uspeha bili niso (prijelo se je kaj malo) 5.) Tako zvana požlahtnitev se zamaškom (Korkveredlung). Glej sliko 5. a. Pri tem ostalo je požlahtnenje isto kakor prej, le namestu pri-

proste motvozne vezi, priporočalo se je na pol prerezani steklenični zamašek s pomočjo žice prav trdno okolu požlahtnitve obvezati. Da je mogoče razpolovičen zamašek tem ložejši in trdnejši se žico skupaj zvezati, stisniti, priporočajo se za to posebne klešče, kakoršne kaže slika 5. b.

Slika 5.

Vse te priporočene novotarije niso pri nas do obširnega izvrševanja po priprostih vinogradnikih dospеле, marveč ostale so zelo le pri poskušinjah. In zakaj to? Zato ker so za priprostega človeka, priprostega vinogradnika skoraj

neizpeljive, ker so premalenkostne, prezamudne, posebno pa še zategadelj, ker so kaj malega vspeha. Na Francoskem je v tej zadevi drugače; tam prodrle so navédene nove priporočitve tudi v priprosti vinogradski narod, izvršujejo jih sploh. No, sè Francozi se ne moremo Slovenci v družih zadevah meriti, in tako tudi v tej zadevi ne. Kar je pa pri nas v priprosti vinogradski narod prešlo, tako, da se dan danes uže v veliki meri vrši, je tako zvana zelena požlahtnitev ameriških trt po Hermann Goethe-jevem načinu, spojena z jedenkratnim pogrobanjem. Na Spodnjem Štajerskem okolu Bizelja in v večjih krajih na Ogrskem poprijeli so se tega načina zasaditve novih vinogradov z ameriškimimi trtami kar sploh tudi priprosti kmetje. In to nam je pač najboljši dokaz, da je ta način pravi, da je splošne priporočitve vreden. Po pretoku treh let doseže se potem načinu nov, koj rodovit vinograd tako, da, ako se kedo leta 1892 zasaditve loti, ima leta 1895. uže rodoviti vinograd. Da se bode ta način po vsem Slovenskem prej ko le mogoče razširil, hočemo ga v sledečem bolj natanko, ko le mogoče popisati. Poprej ko se pa o zeleni požlahtnitvi zmenimo, zmeniti se moramo o pravilni zasaditvi novih vinogradov.

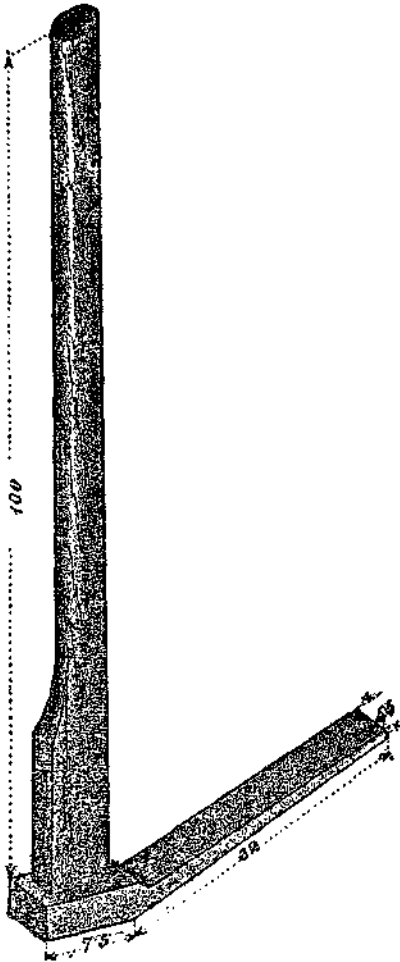

V. Poglavje.

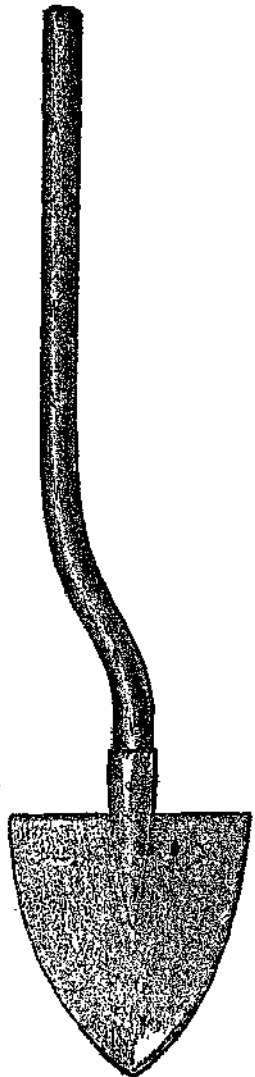
Kako pravilno zasajati nove vinograde z ameriškimi trtami?

Ako hočemo, da nam cepljene ameriške trte čvrsto rasto v naših vinogradih in da nam rodé, moramo jih vanje necepljene pravilno zasajati. Pravilna zasaditev je tem potrebnejša, ker v prihodnje ne smemo grobati cepljenih ameriških trt več kakor le enkrat. Grobati trt pa ne smemo več kakor enkrat radi tega, ker se sicer v zemljo spravljene les cvropskih, to je domačih vrst ukoreníči, na teh korenikah pa se ugnezdi trtna uš in uniči trte. Pravilno zasajati trte pa je v tem, da se svet čez in čez globko prekoplje ali rigola. Laporasti (soldanasti) svet prekoplji meter globoko; nelaporast, to je ilnat in drugi svet pa gotovo 60 centimetrov globoko. A da svet tako prekoplješ, moraš imeti prvič pravo orodje in drugič prekopavati moraš znati. Motike in krampice, kakeršne imajo po Dolcnjskem, niso za to delo, ampak za to je treba imeti in rabiti vipavske kopalnice — glej sliko 6. in vipavske lopate — glej sliko 7. na 16. strani.

S tem orodjem prekopavaj tako-le: Najprvo moraš delo — prekopavanje — kakor pravijo odpreti. Delo pa se odpre s tem, da čez celo širokost zemljišča, katero misliš zasaditi s

Slika 6.

Slika 7.

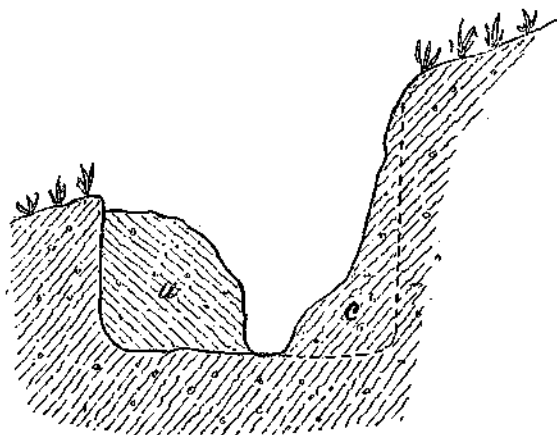
trtami, izkoplješ v vznožju meter širok ter toliko globok (oziroma 60 centimetrov širok in toliko globok) jarek. Kadar je jarek izkopan, stopi vanj na enem koncu delavec s kopalnico ter ž njo proti brežini obrnen kopa svet tako sebi med noge in na nje, kakor to kaže slika 8.

Slika 8.

Kopajoč mora ta delavec števil. 1. segati s kopalnico za kakih 40 do 50 centimetrov daleč v breg — celi svet —, kar se tiče globokosti, pa kar le mogoče globoko. Ta prvi delavec zapusti za seboj od leve proti desni ali pa od desne proti levi pomikajoč se takovo delo, ka-

keršno kaže slika 8. Črka *a* zaznamenuje prekopano zemljo, črka *b* še neprekopano. Čim se delavec št. 1. pomakne naprej toliko od konca jarka, da poleg njega lahko drugi ustopi, uzame ta delavec šte. 2. lopato in odtrebi v jami toliko prekopane zemlje od zgornje — brežine — stene jarka k spodnji steni, da pride ves od šte. 1. ne navpik prekopani svet *b* 8. ali pa *c* 9. slike na dan.

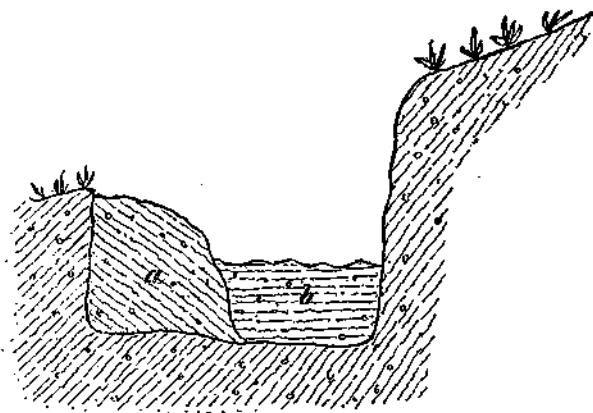

Slika 9.

Za tem delavcem šte. 2. vidi se delo tako, kakor to kaže slika 9. Delavec je pri tem delu obrnen proti desnemu ali pa levemu licu delavca šte. 1., kar je ravno od tega odvisno, ali je de-

lavec št. 1. začel kopati od desne proti levi, ali pa od leve proti desni desni strani.

Za delavcem št. 2. nastopi še delavec št. 3. zopet s kopalnico, in on prekoplje ravno tako obrnen, kakor št. 2. od delavca št. 1. ne navpik prekopani svet *c* devete slike. Tako dobi delo podobo slike 10. To poslednje kopanje imenujemo plajbanje.

Slika 10.

Po št. 3. prekopani svet *c* devete slike, oziroma *b* desete slike pustiš lahko v jarku ali pa ga iztrebi delavec št. 4. poleg že prej iztrebljenega sveta. Koder prekopujejo le 60 centimetrov globoko, treba ta svet iztrebiti; koder pa prekopujejo celi meter globoko, store bolje,

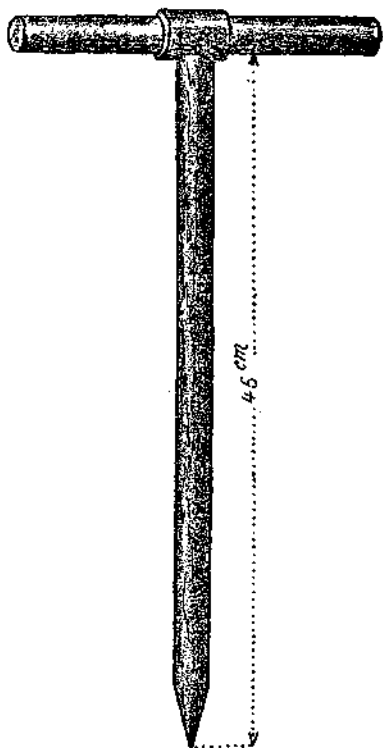
da ga pusté na mestu. Po delavcu št. 3., oziroma št. 4. nastopi, ko pride na konec jarka zopet delavec št. 1., po tem št. 2. in tako dalje vedno naprej.

Tako prekopujejo torej vedno trije ali štirje delavci v jedni skupini. Da po tem, kako je delo široko, prekopujejo lahko dve, tri in še več skupin h kratu druga za drugo, umeje se samo ob sebi.

Najboljši čas za prekopavanje je na jesen, koj po trgatvi. Čez zimo ostane prekopani svet neporavnan. Še le drugo pomlad poravna se svet, brž ko se usuši dovolj, lepo z motikami. Poravnani svet pa se tudi koj zasadi z necepljenimi ameriškimi trtami bodisi ključmi ali pa bilfami. Odločno boljše so bilfe, ker se vse gotovo primejo. Da trte ročno obdelujemo, da grozdje boljši zori in da bodo trte zdrave, je najbolje, da jih lepo v vrste sadimo. Vrste morajo biti daleč po 100 centimetrov druga od druge, v vrstah, pa tudi toliko trta od trte. Za tako zasaditev trt treba je treh močnih — šmišastih — v dele 100 centimetrov razdeljenih motozov in pa vsaj jednega sadilnega železnega kola. Motoz razdeliš najbolje na ta način, da na mesta delov prišiješ majhne rudeče krpice. Sadilni železni kol kaže nam slika štev. 11.

Jeden motoz raztegni po zgornjem robu prekopanega zemljišča, drugega pa po dolnjem. To

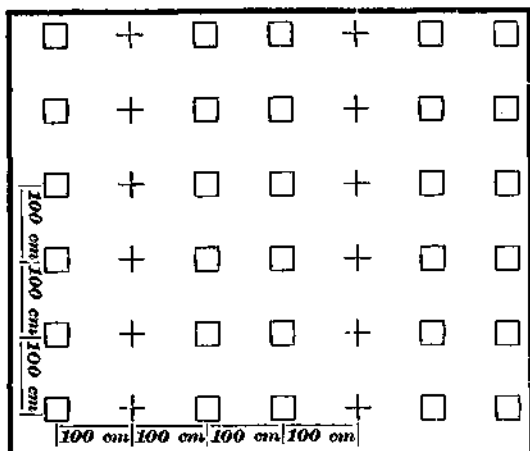
pa tako, da sta motoza mej seboj vštric. Tretji motoz napni pa tako, v sredini ali pa na jednom koncu prvih dveh,

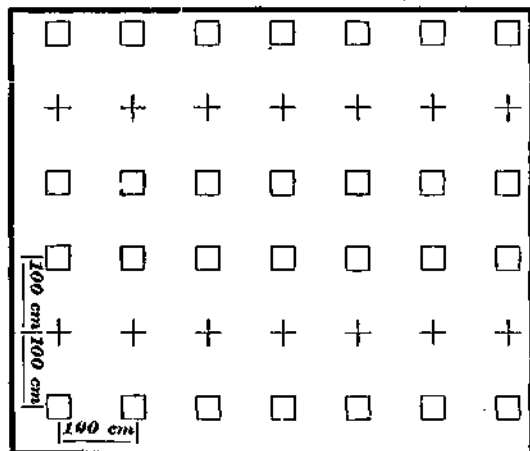
Sika 11.

da je popolnoma navpičen na njih, in da zveže dva dela — dve rudeči krpici — ustričnih motozov. K vsakemu delu tretjega motoza zatakni majhen količek, in tako zaznamuj mesta, kamor pridejo trte v vrstah. Kadar si tako zaznamoval jedno vrsto, premakni tretji motoz za tri znamenja naprej itd., dokler niso vse vrste iztaknene. Po tem takem zasadi se šele vsako četrto vrsto tako, da ostanejo med dvema zasajenimi vrstami dve ne-

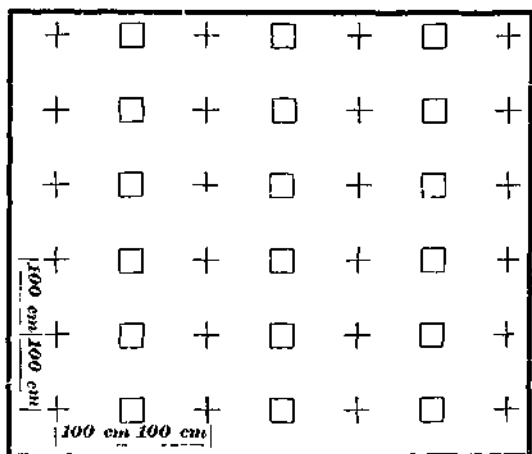
zasajeni, glej sliko 12. Križci (+) zaznamujejo zasajene trte, znamenje (□) nezasajena mesta.

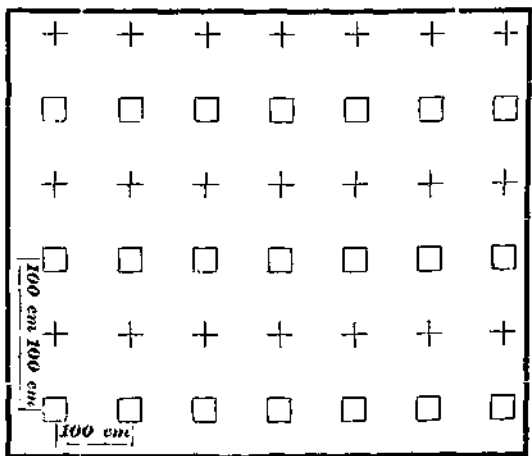
Slika 12.

Slika 13.

Slika 14.

Slika 15.

Odločno boljši pa storiš, ako sicer vse vrste zasadiš, toda ako v vsaki vrsti še le vsako četrto trto resnično zasadiš, med temi pa dve izpustiš. Glej sliko 13.

Ta zasaditev je za to boljša memo prve, ker ni potrebno pri poznejšem zagrobanji (grabenčanju) požlahtnenih trt čez vrste grobati, ampak groba se jih le v vrstah. To je pri vsaki poznejši potrebni gnojitvi kaj velike koristi, kajti da bi se pri tem kako trto pod zemljo presekal, je skoraj nemogoče, pri prvem načinu je pa to jako mogoče.

Zasaja se lahko trte dalje še boljši na tretji način tako, da vsako drugo vrsto popolnoma izpustiš. Glej sliko 14.

In konečno zasaja se lahko trte še na četrto, najboljši način tako, da sicer vse vrste zasadiš, pa vsako drugo trto izpustiš. Glej sliko 15.

Pri prvem načinu dati mora vsaka trta pri grobanji tri počez grobane trte. Pri drugem dati mora vsaka trta tri v vrsti grobane trte. Pri tretjem dati mora vsaka trta le dve počez grobani trti; in pri četrtem, pa tudi le dve toda v vrsti grobani trti. Poslednji način je najboljši, najpriporočljivejši.

Razumi se samo ob sebi, da pride pri vseh načinih saditve jedna grobanica zopet na prvotno mesto trte.

Ko si iztaknil vrste, začni zasajati, in to tako. Zatakneni količek izvleci in natanko na njegovo mesto zatakni železni sadilni kol, katerega zarini tako globoko v zemljo, da pride njegovi leseni roč tikoma površja zemlje. Ob jednem pa tudi majaj ž njim na vse strani, da nastane v zemlji luknja tako globoka, kakor je sadilni kol dolg, ter tako široka, da iznaša v premeru 8 do 10 centimetrov. V vsako luknjo utakni po jedno ameriško trto bodisi ključ, jednoletno ali pa dvoletno bilfo, katero pa moraš poprej še tako-le pripraviti. Ako ima bilfa več mladik, odreži vse slabotnejše gladko preč, najmočnejšo pa skrajšaj na čisto kratek palček jednega samega očesa. Korenike, kolikor jih ima bilfa na svoji gorenji polovici, odreži gladko; one na dolnji polovici skrajšaj pa tako, da ostanejo le jeden centimeter dolge. Tako pripravljeno bilfo drži tako globoko z levico v luknji, da gleda le mali palček iz zemlje. Z desnico zasuj trto s prav fino rodovito zemljo tija do vrha. Konečno še zatakni k bilfi zopet količek in bilfo zakrij s pestjo peska. Tako si zasadil bilfo najhitreje in najboljše.

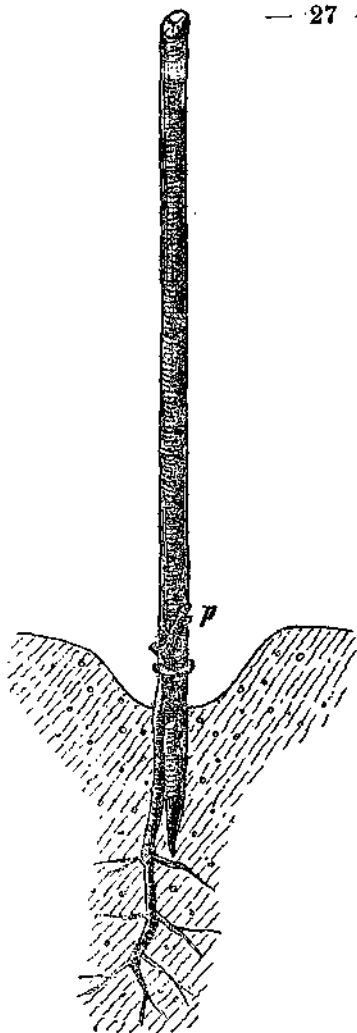

VI. Poglavje.

Kako obdelovati v vinograde zasajene ameriške trte?

V prvem letu, to je tedaj, ko si zasadiš trte, moraš jih, ako zraste plevel, j edenkrat do dvakrat opleti. Na jesen, prav pred zimo, storiš kaj prav, ako trtice osuješ z zemljo, da jih ne more poškodovati zima, ne osukati burja.

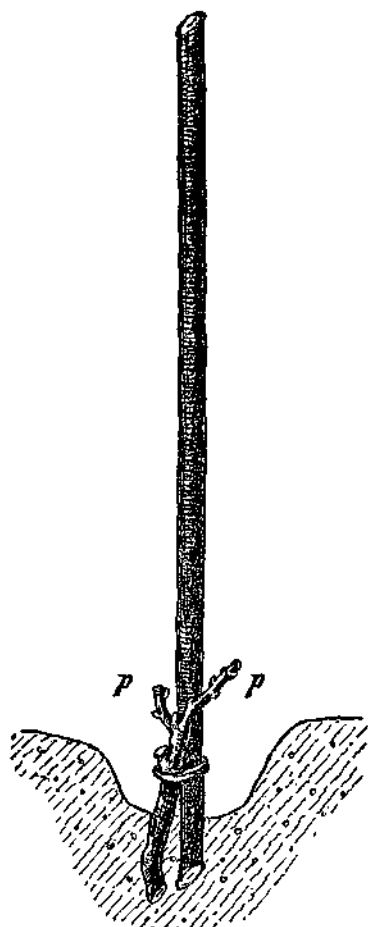
Pomladi drugega leta moraš trte najprvo obrezati. Obreži jih tako, da pustiš vsaki trti le jeden sam palček dveh očes. Ko si jih obrezal, okopaj trte ter jih pri tem oprosti vsch rosnih, to je najvišjih drobnih koreninic. Tako okopavati, kakor okopavajo danes po Dolenjskem, ni pravo, ker je preplitvo in ker se rosne korenike nič ne odstranijo. Za naprej treba je globoko okopavati, tako da se bode prekopala zemlja gotovo 20 centimetrov na globoko in da se bodo odrezavale gladko vse privršne rosne koreninice. Okopavati bode torej treba z vipavsko kopalnico (slika 6.), kajti z navadno dolenjsko ni mogoče globoko okopavati, posebno pa ni mogoče ž njo odvzeti zemlje prav tik trte, kar je pa neogibno potrebno, da se odrežejo rosne korenike. Zakaj pa moramo odslej z ameriškimi trtami zasajene vinograde globoko okopavati? Prvič zato, ker

Slika 16.

sicer trte, in to posebno v težkem ilnatem svetu, odgnivajo v globočini radi prevelike vlažnosti, in drugič zato, da pridejo vse privršne — rosne — koreninice na dan, da jih moreš odrezati. Prav dobro, dá malone neobhodno potreba bo, da mlade trte prva tri leta, ko smo jih zasadili, na pomlad, ko jih okopavamo, tudi odkopavamo za kakih 15 centimetrov globoko, da jih oprostimo rosnih korenin ter da jih tako odkopane pustimo do zime. To pa zategadelj, da se svet okolo korenin bolj osuši in zgreje, radi česar bodo trte bolj rastle.

K pravilno obrezani, okopani in od-

Slika 17.

kopani trti utakni na pomlad drugega leta še kol ter k njemu priveži z beko. Tako pravilno pomladi drugega leta obdelano trto kaže nam slika števil. 16. na str. 27. Črka *p* je palec dveh očes.

V drugem letu je po leti s tako trto tako-le ravnati: Brž ko postanejo iz očes zagnali pognanki 15 do 20 centimetrov dolgi, poveži jih z mokro slamo ali pa ličjem zelo previdno h kolu. Ako pri tem delu pustiš vsaki trti le dva, največ tri najmočnejše pognanke in h kolu privežeš, vse druge slabotnejše pa odstraniš, storiš gotovo prav. Do jeseni moraš pognanke

še dvakrat do trikrat privezati više h kolu in trte vsaj še dvakrat okopati. Za drugo in tretjo kop bodo dolensjske motike zelo dobre. Prav pred zimo moraš janiče, narejene pomladi okolo trt, zopet zasuti in to tako, da pridejo 3 do 4 očesa mladik pod zemljo.

Pomladi tretjega leta okoplji najprej trte previdno ter jih obreži. Obreži pa jih že na dva palčka treh očes, tako da ima vsaka trta na obadveh palčkih šest očes. Trto priveži zopet h kolu in ves vinograd okoplji globoko. Okolo trt pusti zopet do jeseni 15 centimetrov globoke janiče. Tako pomladi drugega leta pravilno obrezano, privezано in odkopano trto kaže nam slika števil. 17. na strani 28. Črki *p*, *p'* zaznamujejo peti palčka treh očes.

Kadar postanejo iz palčkov zagnali pognanki 15 do 20 centimetrov dolgi, poveži 4 do 5 najmočnejših, iz palčkov rastočih previdno h kolu, vse ostale slabotnejše lahko odstraniš. Kadar dorastejo pognanki tako, da že presežejo visokost metra, potem požlahtni ali cepi jih po Herrmann Goethe-jevem načinu.

VII. Poglavje.

Kako v vinograd zasajene ameriške trte v zelenem stanu po Herrmann Goethe-ievem načinu požlahtniti ali cepiti?

Najboljši čas zato delo je od 15. maja naprej do 15. julija. Čim prej pa ko požlahtnuješ, tem bolje storiš, kajti zgodnje požlahtnitve se veliko gotovejše primejo kakor pozne, in kar je poglavito, iz cepiča pognani pognanki se prav gotovo do zime v les, to je v mladiko spremené. Poslednje rečeno velja pa tudi o ameriškem pognanku pod požlahtnitvijo, torej o ameriški podlagi, o kateri skušnja uči, da se še veliko nerajši v mladiko (lés) spremeni, kakor pa nastavljeni domači (evropejski) cepič. Kar se dnevnega časa tiče, požlahtnuješ lahko od jutra do večera. Opoldanska vročina je le tistemu nadležna, kateri požlahtnuje, na požlahtnitev samo pa škodljivega vpliva nima. Gledé vremena je dognano, da pred dežjem, ali pa še celo med dežjem požlahtnjevati ni dobro. Lepo, jasno vreme je pač najboljše, ako ni prevročé.

Veliko večjega pomena kakor vreme, poglavitnega pomena pri tem požlahtnjenji je pravi stan cepiča in podlage. Prezeljšnat cepič, kakor tudi prezeljšnata podlaga ne sme biti. Še čisto

nežni vršički pognankov toraj niso rabljivi, uže le količkaj oleseneli. tudi ne. Najboljše znamenje porablјivosti pognanka, bodisi za cepič ali podlago gledé prezornosti je to, da ni svrš (zrklo, stržen) belkast, ampak še zelen; gledé premajhne zrelosti pa to, da se pod prsti takorekoč zma-stiti dá.

Cepiče narežeš si lahko za celi dan. V ta namen odrežeš jim še prezeljšnate vršičke, odrežeš pa tudi vse liste in vilice tako, da le kratki ostanki enih kakor drugih na cepičih ostanejo. Listne peclje in vilice gladko odrezati, nikakor ne smeš, kajti prvi in drugi služijo ti pozneje kaj dobro, da zamoreš cepič kaj trdno k podlagi privezati. Zalistne pognanke odreži pa vse prav gladko. Gledé dolgosti cepičev storiš najboljše, ako jih tako dolge napravljaš, da ima vsak po štiri kolenca torej tudi po štiri očesca na sebi. Tak cepič služi za dvoje požlahtnitev, ker se vsakemu cepiču le dve očesi pušča. Da se ti cepiči ne presušijo, vlagaj jih sproti ko jih narezuješ in prireduješ v primerni zabojček na mokri mah. Pokriti jih moraš isto-tako z mahom vrhu kojega še pokrov zabojčka položiš. Tako shranjeni cepiči obdržijo, se več dni dobri; tako shranjeni dadó se tudi po pošti pošilјati, brez da bi se ti skvarili. Požlahtnitve same lotiš se pa tako-le:

Previden moraš biti z posebnim jako jako ojštrim nožičkom, kakoršnega slika šte. 18. predočuje. Ojster mora biti nožiček tako, kakor brivna britev.

Take nožičke izdeljuje po 30 kr. komad g. Anton Golobič v Drenovcu pri Bizelju na Štajerskem. Ta nožiček imej v levem podpazduhnem žepu suknje, ali pa v levem žepu telovnika. Imeti moraš dalje še za vezilo po 30 *cm* dolge bombažaste nitke št. 7 ali pa 8. Te najboljše v gumbino luknjo suknje ali pa telovnika zatakneš. Veliko boljši, da odločno najboljši vezilo pa so gumilastikni le 6 *cm* dolgi ter le 3 *mm* široki trakci. Take trake zadobiš, ako si pri tvrdki Julius Leibkind et Comp. na Dunaju VII. Stiftgasse Nr. 3 takozvanih „Gummiringe zu Grünveredlungen“ naročiš, ter če vsak tak obroček v štiri dele razrežeš. To narediš s tem, da si vsacega na obeh konceh sè škarjami najprej prerežeš, da zadobiš dva trakca in ako potem še vsak trak podolgič v dva dela razrežeš. Dva

Slika 18.

sto petdeset takih gumilastiknih obročkov te stane sè poštino vred 1 gld. 70 kr., in ker narediš iz vsacega štiri trake, zadobiš 1000 trakov, kar zadostuje za ravno toliko požlahtnitev, tako da te stane jedna vez požlahtnitve le jedno desetinko krajcarja. Gumilastikne vezi so najboljše iz teh-le vzrokov: 1.) Vezanje gre kaj hitro izpod rok, neprimeroma hitrejše, kakor pa z bombažastimi nitkami. 2.) One zelo silno cepič k podlogi tišé, in to je ravno poglobitno, da se požlahtnenje dobro sponese. 3.) Gumilastiknih vezi ni treba pozneje odjemati, ker se z debelenjem požlahtnitve širijo in konečno se tudi, kadar jih uže potreba ni, same raztržejo, med tem ko je treba bombažaste še le prerezavati.

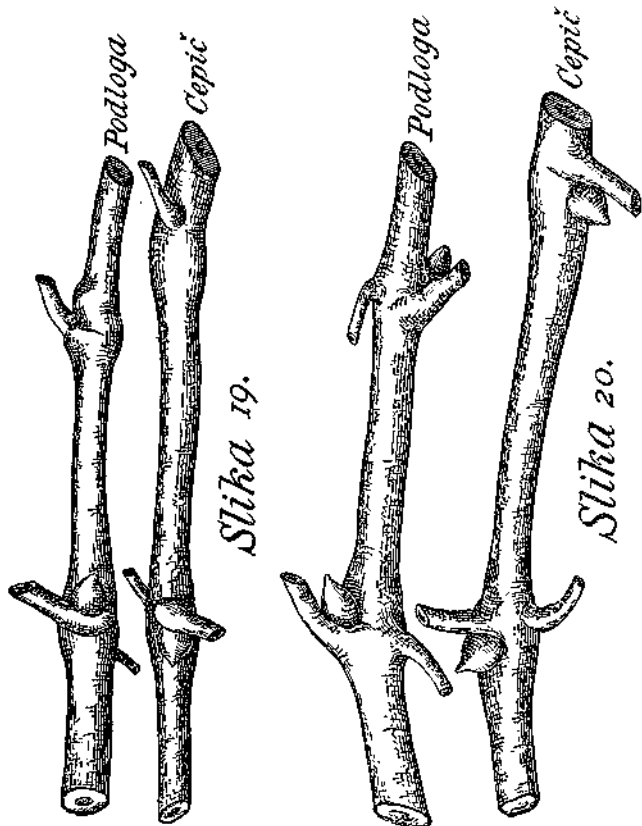
Gumilastikne trake imej v desnem žepu telovnika shranjene, ker so ti tako pri požlahtnjevanju najbolj pri rokah. Da ti bo šlo požlahtnenje urno izpod rok, kar je v prvi vrsti radi gotovega dobrega vspeha, v drugi pa zaradi tega potrebno, da v prilično kratkem času, kar le mogoče dosti trt požlahtniš, imej vedno kacega dečka pri sebi, koji ti bode pri požlahtnevanji na roko šel. Ako imaš takega pomočnika, izročiš mu lahko tudi cepiče, nožiček, vezi, da ti jih podaja, kedar jih ravno potrebuješ. Prvo delo pri požlahtnenju samem je to, da si trto še le pripraviš. V ta namen odveži vse pognanke raz

kola. Tiste, katere za požlahtnitev ne potrebuješ, kateri so ti odveč, kar pri tleh odreži, ako bi tudi za požlahtnjevanje primerni, to je zadosti visoki in tudi zadosti debeli bili. Ako imaš na trti na primer šest pognankov, odreži petega in šestega kar proč, kajti za zagrobat potrebuješ le tri k večemu štiri, kar je od tega odvisno, kako da si trte sadil (slika 12 do 15). No, da pa vedno po jeden pognank več požlahtniš, kakor za grobanje cepljenih trt potrebuješ, storiš jako prav, kajti mogoče je lahko, da se ti pri grobanji jedna trta, to je požlahtnena mladika odlomi in potem ti pride odvečna — v rezervi puščena na korist. Tistim pognankom, katere si na trti pustil, omandaj (omuli) tudi vse zalistne pognanke noter do tal. Kadar v veliki meri požlahtnuješ, storiš kaj prav, ako si kar cele vrste trt nakrat, na ta način naprej pripraviš, ali pa ako kedo pred tabo trte na ta način pripravlja. Ako trte v prav veliki meri požlahtnuješ, storiš še celo najbolje, ako si jeden dan trte pripravljáš v sledečih dveh, treh dneh, da jih pa zaporedoma požlahtnuješ. Lotimo se sedaj požlahtnenja ali cepljenja samega. Najprej naj povemo, da kakor se vsako delo na svetu lahko bolj ali manj spretno v roke vzame in potem hitrejše ali pa počasnejše z boljšim ali slabejšim vspehom vrši, tako velja tudi to o tem požlahtnenji. Kedor

pozna pri tem vse praktične prijemljaje, požlahtnuje lahko zelo urno, tako da izvrši tudi do 200 požlahtnitev na dan, to uže celo ako ima kakega dečka ali deklico za pomoč. Kedor pa pri tem delu vseh praktičnih prijemljajev ne pozna, požlahtnjeval bode zelo počasi in prijelo se mu bode tudi primeroma malo. V sledečem pojasniti hočemo Herrmann Goethe-jevo požlahtnenje trt v zelenem stanu, izvršeno po načinu poročevanja (kopulacije) tako, kakor uči gospod Janez Malus, nadzornik državnih trtnic ter vinogradov v Bizelju na Štajerskem in tudi posestnik novih ameriških vinogradov. Gospod Malus prizadeval si je gotovo dovolj, predno si je prisvojil vse praktične prijemljaje, kateri so pri izvrševanju tega požlahtnevanja potrebni, da postane urno izvršljiv, in gotov gledé sponašanje, da postane za porabo v veliki meri, tudi za priprostega kmeta popolnoma praktičen. Kadar požlahtnuješ, postavi se vselej tako k trti, da ti bode ona na tvoji levi strani tvojega života, ne pa na desni, ali spredaj, ali zadej. Pognank, kojega požlahtnuješ, skrajšaj v pravi visokosti, to je v visokosti, katera je za poznejše grobanje potrebna, tako-le: 1.) Zberi si na pognanku kolence, katerega oko je naravnost proti tebi obrnjeno, ne pa na kako drugo stran. 2.) Nad tako zbranem pravim kolencem skrajšaj

(odreži) pognank tako, da ga bode le še za kaka dva centimetra nad kolencem, oziroma nad očesom na kolencu ostalo. Ako pa ne nahajaš na tistem kolencu, na katerem hočeš požlahtnitev izvršiti, oko na pravem mestu, to je proti tebi obrnjeno, in ako ne smeš požlahtnitev na kakem višjem, pa tudi ne nad nižjim kolencem izvršiti, ker bi bilo znabiti višje za grobanje previsoko, nižje pa prenizka, potem postopaj pa tako-le: S pognankom v levici prestavljaj se toliko časa okolu trte, dokler ne stopiš na tisto mesto, na katerem ti bode trta še vedno na levi strani života, oko pa že na pravem mestu, namreč naravnost proti tebi obrnjeno. Da ti niso ostali pognanki pri tem delu na poti, da jih ne pohodiš ali pa polomiš, imej jih h kolu privezane, ali ti jih pa naj pomočnik (fantič, deklica) drži, kar je najbolje. Pognank, kojega požlahtnuješ, drži si pred prsmi prav na koncu z levico tako, da ti bode roka nad njem, z desnico seži pa po cepič in primeri ga k debelosti kolenca podloge. To pa stori tako-le: Zasukaj z levico pognank (podlogo) nekoliko okolu, tako da ti bode oko kolenca, na katerem hočeš cepiti, na vrh prišlo, z desnico pa pristavi cepič, z drobnejšim koncem proti levi strani obrnjen, tako k podlogi, da ti bode mogoče presoditi, katero kolence cepiča je jednako debelo z kolencem

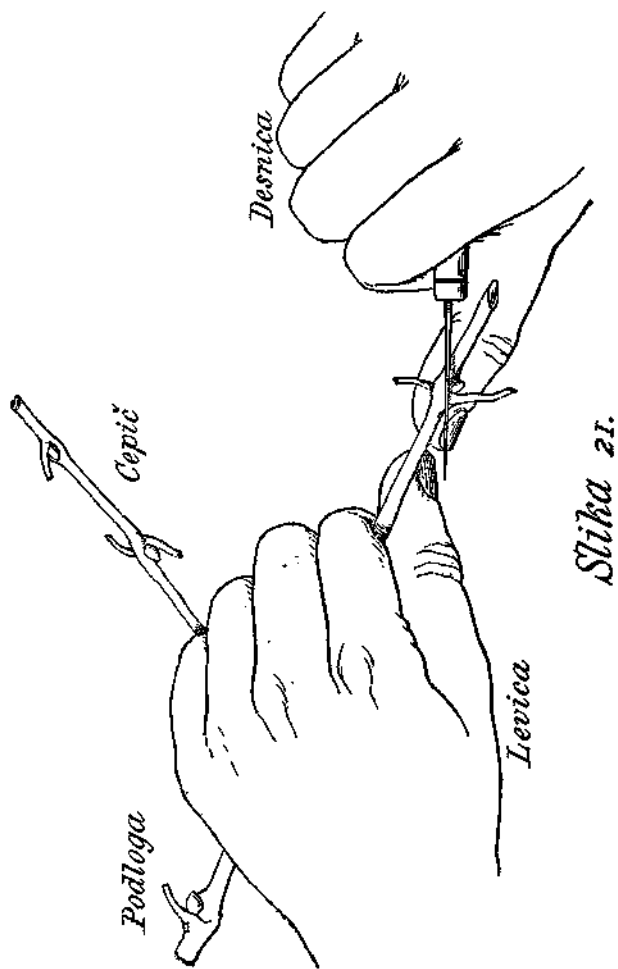
podloge. Pri tem presojevanji gledati moraš pa naravnost gor na očesa podloge in cepiča, ne pa

od strani. Torej debelost primerjaj, tako kakor to slika 19. predstavlja, ne pa tako kakor slika 20.

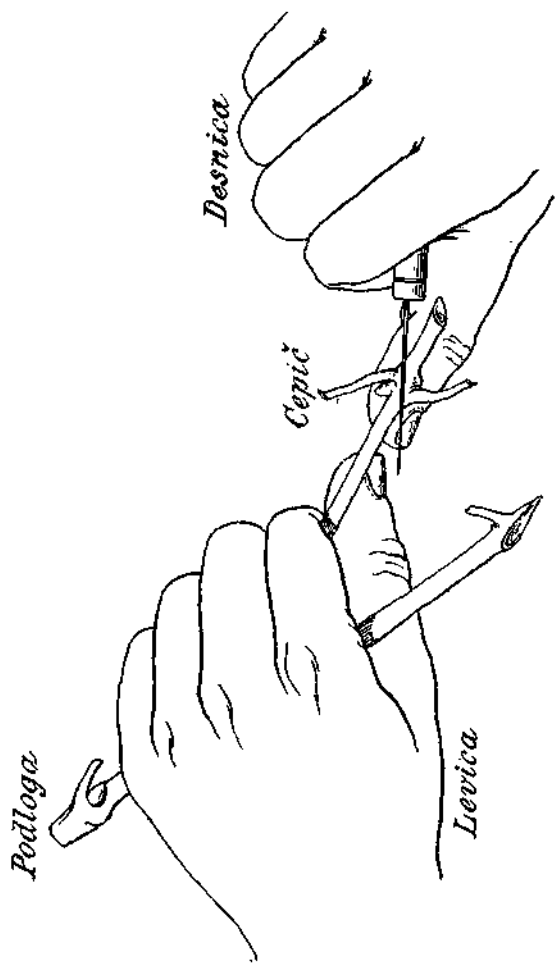
Kadar si določil, katero kolence na cepiču je ravno tako debelo, kakor ono na podlagi, zapaziš si ga na cepiču dobro s tem, da šteješ, koliko da je od drobnega proti debelemu koncu, ali pa narobe od debelega proti drobnemu koncu. Cepič vtakneš na to z drobnim koncem med mazinec in drugi prst levece ter ga tam držiš. Z desnico vzameš pa nožiček in z njim prerežeš na palec desnice naslonjeno kolence podloge tako, da odpade polovica kolenca z na njim umestjenem okom, ter da ti le ostanek vile na drugi polovici ostane. Pri tem prerezanju podlognega kolenca ne smeš nožiček le k palcu desnice pritiskati, ampak vleči ga moraš po kolencu od leve roke proti desni, ker sicer se lahko na palcu desnice zelo urežeš, tako da ti ni mogoče več dalje požlahtnjevati. Pri prerezanju kolenca podloge pazi še na to, da bode rezna ploščica (Schnittfläche) daljša ko le mogoče, ker ti postane potem vežnja toliko lažja. Kakor hitro si tako polovico kolenca podloge odrezal, vzameš urno cepič izmed mazinca in družega prsta levece, položiš na njem zapaženo kolence na palec desnice (pri tem ostati mora pa vedno drobni konec cepiča proti levici obrnjen) tako, da je na njem umestjeno oko od tebe proč obrnjeno, in z nožičkom prerežeš mu kolence tako, da ostane oko na cepiču. Torej zapazi si dobro, da mora biti

pri prerezovanju kolenca podloge, oko na nji proti tebi obrnjeno tako, da vsled režnje ono odpade, na cepiču biti mora pa od tebe proč obrnjeno, tako da vsled režnje na njemu ostane. Pri prerezanji kolenca cepiča pazi pa tudi na to, da bode na njem rezna ploščica daljša ko le mogoče in to še posebno pod očesom, ker pri kratki rezni ploščici postane povezanje cepiča k podlogi težavno. Zapazi si tudi dobro to, da med prerezanjem kolenca cepiča, podloge nič iz levece ne izпустиš, ampak držiš jo vedno z njo in sicer s celo pestjo. Pri prerezanji kolenca cepiča držiš pa cepič s palcem in sključenem kazalcem levece. Kakor hitro si cepič priredil, ga še skrajšaš, tako da ostanejo na njem le dve očesi, namreč jedno na prerezanem kolencu, drugo pa višje gori, in njegovo rezno ploščico položiš kar le mogoče urno na ono podloge ter ga s palcem levece pod očesom k podlagi tiščiš. Nožiček obrišeš urno ob hlače na stegnu ter ga vtakneš ali v levi žep suknje, ali pa ga izročiš pomočniku in lotiš se poveznje cepiča k podlogi. Pred pa, ko od poveznje cepiča k podlogi dalje govorimo, vedi še to-le: Kakor uže zgoraj povedano tiščiš cepič s palcem levece k podlogi. Pri tem pazi na to, da ne pritiskaš s palcem presilno na cepič, ker sicer se ti, ker je jako polzek, izmuzne iznad ravno tako polzke rezue

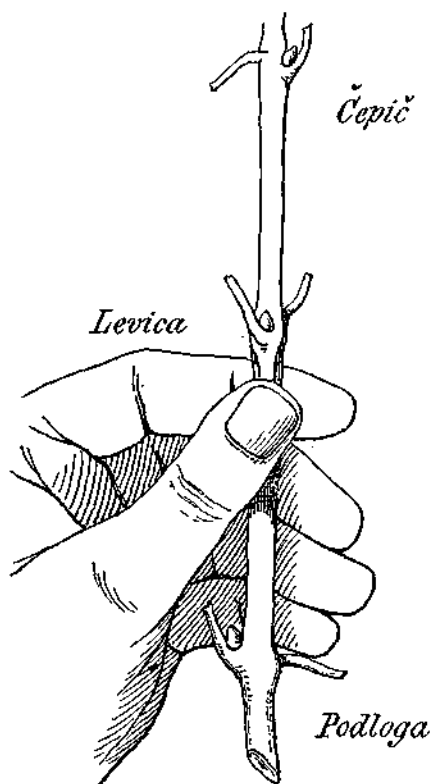
Slika 21.

Slika 22.

ploščice podloge in ne moraš ga potem povezati. Pri tem pazi pa tudi na to, da ko s palcem na cepič pritiskaš, s palcem cepič bolj proti sebi

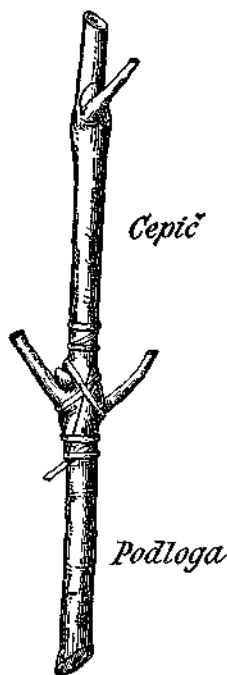
(dol) vlcčeš, ne pa od sebe od-rivaš, ker sicer se ti skoraj go-tovo izmuzne. Slika 21. poja-snuje ti prerez- vanje kolenca podloge. Slika 22. poja-snuje ti prerezvanje ko- lenca cepiča, in slika 23. kaže ti pa, kako da moraš priprav- ljeni cepič pred vežnjo k podlogi pritiskati.

Povežnjo sa- mo izpelji tako- le: Vzemi gu- milastikni tra- kec (bombaža- stih niti ti ne priporočamo) in

Slika 23.

jeden konec vtakni pod kazalec levice, katerega v ta namen nekoliko od požlahtnitve od-
vzdigneš. S kazalcem levice pritisneš potem na
trakec ter ga tišiš k podlagi, s palcem in ka-
zalcem desnice poprimeš pa drugi konec trakca
ter ga dobro nategneš. Kakor hitro si trakec
nategnil, ovržeš ga dvakrat okolu cepiča in pod-
loge tikom palca levice tako, da uloviš pod
ovinka prvi konec trakca. Dalje ovržeš trakec
vsaj dvakrat navskriž nad očesom cepiča in
ostankom vile, puščenem na podlogi, končno
ovržeš trakec na gorenjem in dolenjem koncu
požlahtnitve še tolikokrat, da je popolnoma z
vezjo obdana, in zavežeš. Pri povezovanju pazi
dobro, da cepiča na gorenjem koncu ne dotakneš,
kajti sicer imaš takoj zмотo. Še posebno dobro
pazi pa na to, da se na spodnjem koncu rezna
ploščica (rana) podloge z rezno ploščico (rano)
cepiča popolnoma zlaga, krije, in da je z vezjo
čez in čez povezana. Ako se rezne ploščice ce-
piča in podloge na gorenjem koncu popolnoma
ne zlagajo, pokrivajo, to ne dé še dosti. Naj-
bolje pa je seveda, ako se tudi tam popolnoma
zlagajo. Kar se zavczavanja z vezjo tiče, se
prav za prav nič ne veže, ampak konec trakca
se le pod zadnji ovink zatakne, pri bombažasti
vezi se pa obadva konca vezi le skupaj sésu-
četa. Kako da se konec gumilastiknega trakca

pod prejšni ovinek zatakne ti ne morem popisati. Le toliko naj ti bode o tem povedano, da je ravno pri zatikanji konca trakea pod prejšni

zadnji ovink nek posebni praktični prijemljej potreben, ker sicer ne gre to hitro in spretno izpod rok. Ta praktični prijemljej se pa kakor rečeno, ne dá tako popisati, da bi stvar popolnoma razumljiva bila. Tu mora vsak vsaj jedenkrat izpeljavo videti, sicer pa tako lahko vsak po svoje jeden bolj, drugi manj spretno to delo izvršuje.

Popolnoma povezano požlahtnitev in sicer z gumilastiknem trakcem kaže ti slika 24.

Predno o daljnem postopanju z zeleno požlahtnenimi trtami govorimo, spregovorimo o požlahtnenji še nekaj splošnega. Neovržna

Slika 24.

je resnica, da je nizki dobroti vina večjih krajev pred vsem drugim to krivo, ker imamo dosti preslabih, to je prenizkih vrst grozdja po vino-

gradih zasajenih. Na Dolenjskem n. pr. pridelali bi lahko v marsikaterem vinogradu zelo fino vino namesto „cvička“, ako bi v njih namesto lipovšne, sive črnine, zelenike, peleza in dr., rasle druge zgodaj zoreče in sladkorja (cukra) bogate vrste. Ker smo torej uže prisiljeni, saditi ameriške trte ter jih požlahtnjevati s cepiči domačih vrst, delali bodemo pač zelo pametno, ako si v to izvolimo zelo dobrih vrst cepiče. Zato pa naj tukaj nekatere navedemo, koje bi posebno na Dolenjskem vspevale.

a) Za bela vina:

Kraljevina, belina, beli javor, muškat, italijanski rizling, sipa, beli in rudeči španjol, rulanec, veltlinar rudeči zgodnji, beli burgundec, ribola in grganja. Poslednjo — vipávsko vrsto — priporočati je Dolenjcem posebno zato, ker zelo pozno ozeleni, grozdje pa vkljub temu vendar zgodaj dozoreva. Radi tega tedaj, ker pozno ozeleni, ušla bi marsikatero pomlad slani.

b) Za črna vina:

Črna portugalka, črna frankinja, črni burgundec, vrhpoljec (ali po dolenjski tičenska črnina), blinska črnina, črna ribola ali pinolček, črna kavščina (ali po dolenjski žame-tasta črnina).

Slovenci! vzlasti pa vi Dolenjci! segajte po teh vrstah, in čudili se bode, kako izvrstna vina bode pridelovali v vinogradih dobrih leg, koder pa sedaj pridelujete le bolj kislá vina.

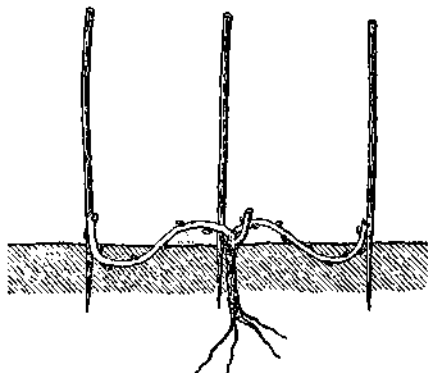
VIII. Poglavje.

Kako s trtami v zelenem stanu požlahtnenimi dalje postopati?

Vse požlahtnene pognanke priveži pazljivo zopet h kolu. Povedano naj ti bode, da se nekoliko dni po požlahtnenju cepiči klaverno držé, tako da bi človek skoraj rekel: nič ne bode. Pa uže tretji ali četrty dan spoznaš lahko, kateri cepiči se bodo prijeli, koji ne; in sicer na ta-le način. Ako se ostanka listnega pecljička na cepiču dotakneš in on rad odpade, je gotovo znamenje, da se bode cepič prijel. Poganjati začnó cepiči še le čez 10 do 12 dni, potem pa rastó njih pognanki čuda hitro. Da ti pa pognanki cepičev res hitro rasto, obhoditi moraš cepljene trte vsaj vsakih 14 dni ter jim vse pod cepiči rastoče pognanke omandaš. Iz cepičev zagnale pognanke moraš pa h kolu privezati. Pozno na jesen, ko trtam uže listje odpada, lotiš se uže lahko pogrubanja, sicer pa to tudi

za sledečo pomlad lahko odložiš. Grobaj pa trte pošteno, pravilno, ne pa tako, kakor se to marsikje na Dolenjskem vrši, namreč tako, kakor to kaže slika 25.

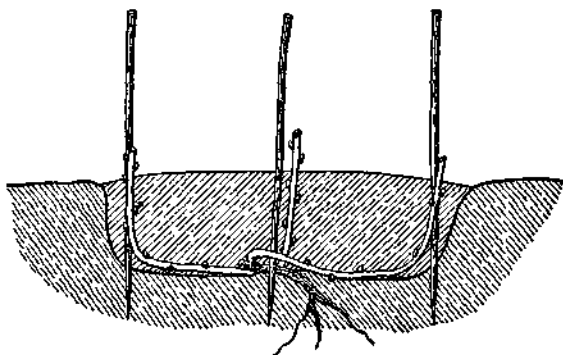
Tako zagrobanje je le igrača. Ako grobaš, napravi na vse strani kamor meniš trte speljati, 40—50 *cm* globoke in vsaj toliko tudi široke jarke.

Slika 25.

Najboljše pa še storiš, da za vse trte jednega debla kar jedno samo 40—50 *cm* globoko jamo izmečeš. V tako jamo položi lepo, previdno vso trto z deblom vred k dnu jame, potem razpelji požlahtnene mladike na svoja mesta in zasuj jih tako, da ne bode nič evropejskega lesa (cepiča) v zemljo prišlo. Iz tal pusti vsaki

trti le 3 k večem 4 očesa. Kaj dobro bodeš storil, ako bodeš vrh vloženih trt najprej za kako dobro dlan na debelo zemlje nametal, vrh te zemlje pa drugo dlan dobrega govejega gnoja dobro potlačenega. Tako bodeš trte pogrobal ter pognojil nakrat, in to je ravno pravo.

Slika 26.

Več kakor enkrat, kakor je uže jedenkrat povedano, se tako požlahtnene trte ne smé grobati, kajti pri drugem grobanju uže prišel bi evropejski les v zemljo, ta bi se onda ukoreníčil, na koreninah bi se trtna uš nastanila in bilo bi po trti, bila bi ugonobljena. Zato bodeš moral, ako ti bodo tako zasajene trte čez več let opešale, zagnojiti jih, ne pa s pomočjo grobanja pomladiti. Da bodeš pa z gnojem lahko shajal,

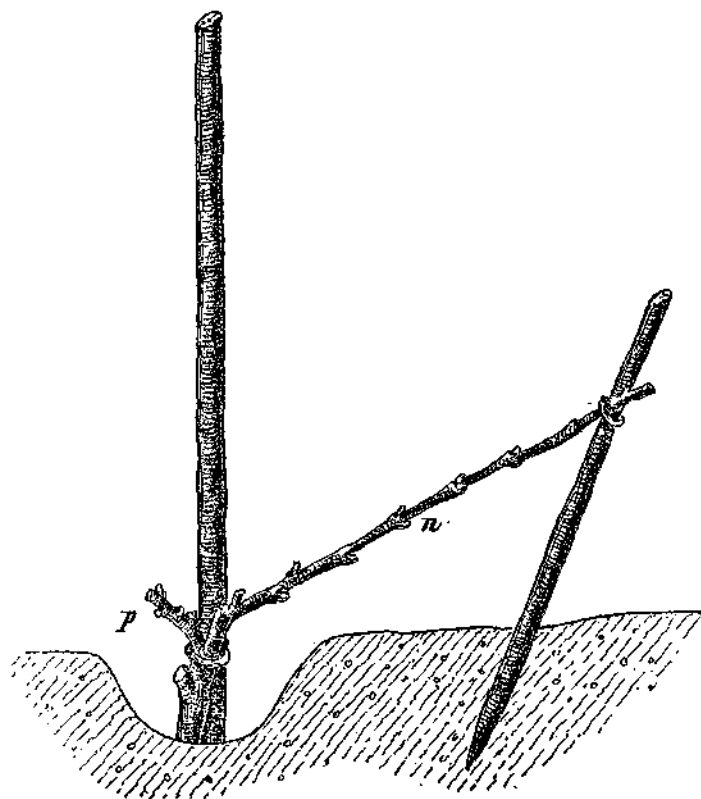
zasadi le najboljše lege (slabe pusti za travnik, njivo ali sadovnjak) in tiste obdeluj fino, ne pa površno, kakor si bil morebiti do sedaj navajen.

V bodoče imeli bomo toraj veliko manj vinogradov kakor smo jih doslej imeli, kajti sicer jih ne bomo mogli gnojiti, brez gnojitve pa ne bodo hoteli roditi.

Omeniti moramo k tukaj priporočani zeleni požlahtnitvi še nekaj. Iz raznih krajev slišalo se je še le pred prav malo leti, da vse zelene požlahtnitve za to nič ne veljajo, ker se ameriški pognank, pod cepičem do zime popolnoma v mladiko (les) ne spremeni in temu dosledno cepič tudi ne, vsled česar po zimi obadva pozebeta. No to se je pred par leti, ko je strupena rosa (peronospera) trte zelo napadala, res godilo, toda, zdaj se pa to več ne godi, kajti sicer bi Štajerci to požlahtnenje in sledeče grobanje gotovo ne izvrševali, ker bi vse delo zastonj bilo. Da bi se pa zeleno požlahtnene mladike iz trt porezale, ter v trtnico ali pa naravnost v vinograd sadile, to tudi dobro kaže, ker se sponese. Gospod Jan. Malus je uložil jedenkrat 600 takih trt v trtnico, in niti 20% mu jih ni izostalo. Pač dobro je to, da si tudi na ta način cepljene trte lahko pomnožujemo.

V sledečih letih obdeluj nov vinograd tako-le:

V petem letu obreži trte v prvič za polno letno. V ta namen pusti vsaki le jeden palec treh očes in jeden napnenec — šparon preves — osmih do desetih očes. Za palec izvoli si

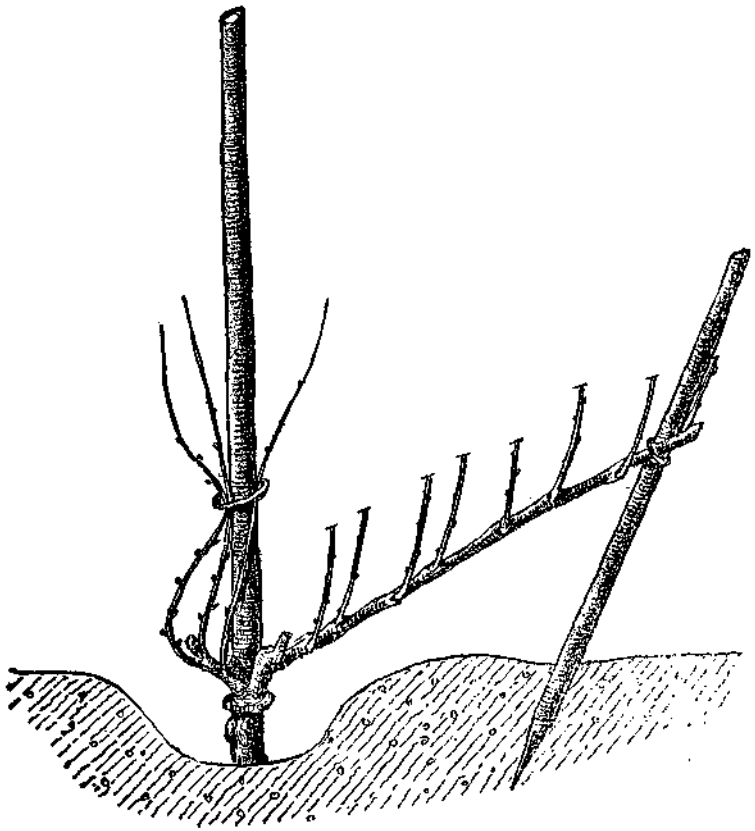

Slika 27.

vselej najmočnejšo pa najnižjo mladiko, za napnenec pa najmočnejšo pa najvišjo, vse druge mladike pa kar gladko odreži. Kar se tiče tega, katere mladike je voliti za palec in katere za napnenec, gledati je na to, da se obadva napravita iz mladik, ki rasó na dvoletnem lesu; to je katere rasó na palcih prejšnjega leta, ne pa na starejšem lesu, kajti mladike, ki rasó iz starejšega lesa, so navadno nerodovitne. Tako obrezano trto poveži že na dva kola, namreč deblo trte k močnemu, napnenec pa k slabotnemu kolu, kakor to kaže slika 27. Črka *p* zaznamuje palec, *n* pa napnenec.

Kadar postanejo na trtah pognanki 15 do 20 centimetrov dolgi, priveži najmočnejše pognanke, iz palca rastoče, h glavnemu kolu, vse ostale iz palca ali debla rastoče pa kar odstrani. S pognanki napnencev ravnati je v istem času ali pa nekoliko pozneje, ko je že „zarod“, to je cvetje trte jasno videti, tako-le. Vse tiste pognanke, katere nimajo nič zaroda, kar odstrani; vse tiste pognanke pa, kateri imajo zarod, odščeni tik četrtega lista najvišjega zaroda. Tako trto kaže nam slika števil. 28.

Pozneje moraš povezati pognanke palca še vsaj dvakrat više h glavnemu kolu, pognanke

Slika 28.

napnencev pa, ako nad četrtilim listom zopet zaženejo, zopet odščeni ali odreži.

Pomladi šestega leta obreži trte tako-le: Stari (lanski) nappence kar gladko odreži. Iz mladik lanskega palca napravi zopet nov palec in nov nappenec; palec iz najmočnejše in najnižje, nappenec pa iz najmočnejše in najvišje. Vse ostalo delo ostane popolnoma jednako delu petega leta. Kakor v šestem letu, obrezuj potem trte leto za letom. Pri tem treba je vedno na to gledati, da se trte v starem lesu ne vzdignejo preveč od tal. Više nego 20 do 30 centimetrov naj bi ne bile nikdar trte v starem lesu, kajti čim višje so trte, tem dražje je njih obdelovanje, in grozdje je pa tudi mnogo slabše, ker bolj pri tleh ko grozd raste, tem prej in bolj dozoreva. Dolenjci so v tej stvari, žal! nasprotnega, pa čisto napačnega mnenja. Ako v več letih trte vendar-le postanejo v starem lesu deblu višje, znižaj jih. Znižaj jih pa s tem, da iz kake mladike, ki raste nizko iz debla, narediš palec, nad katerim čez dve leti debla trte kar gladko odžagaj.

IX. Poglavje.

Kako gnojiti ameriškim cepljenim trtam?

Kako da gnojiti pri grobanji, je že povedano. Kdor pa misli, da mu bodo ameriške cepljene trte vedno dobro rodile tudi brez gnoja, ta se zelo moti. Ameriške trte sicer zelo močno rasó, pa njim se hoče tudi gnoja. Vsak, kdor sadi ameriške trte, skrbi najprej za to, da ima tudi dovolj gnoja, da jim bo mogel gnojiti. Samo ajdove pleve, ali pleve od žita sploh, storži koruze, koruzna slama to ni gnoj, ampak mi menimo pravi hlevski gnoj, pomešan s tvarinami, ravnokar navedenimi, to je pravi gnoj. S takim pravim gnojem gnoji trtam tako-le: Mej vrstami trt izmeči 30 centimetrov globoke in 50 do 60 centimetrov široke jarke, v katere natlači do 10 centimetrov na debelo gnoja ter ga zopet z zemeljo zasuj, Taka gnojitev izda za deset do dvanajst let, na kar jo ponovi. Ne pričakujmo torej vsega le od ameriške trte; ako jej ne gnojimo, ne more nam nič pomagati.

Slovenski vinogradarji!

Najpotrebnejše nauke, kako po trtni uši ugonobljene vinograde zopet zasaditi, najdete v tej knjižici. Toda koliko je še umnemu vinogradarju vedeti potreba? Osobito v kletarstvu smo še večinoma ubogi. Ves popolen pouk v tem, in sadjereji ter kmetijstvu sploh, deli se na deželni kmetiški šoli na Grmu skoro čisto zastonj. Zato slovenski vinogradarji, ne odlašajte, Vaših sinov za dve leti na Grm v kmetiško šolo poslati.

Ravno tako ne zamudite praktičnega razkazovanja zelenega požlahtnenja ameriških trt, katero bode v bodočem poletji (leta 1892) na Grmu, udeležiti se. Čas tega razkazovanja bode že pravočasno objavljen po časnikih.

